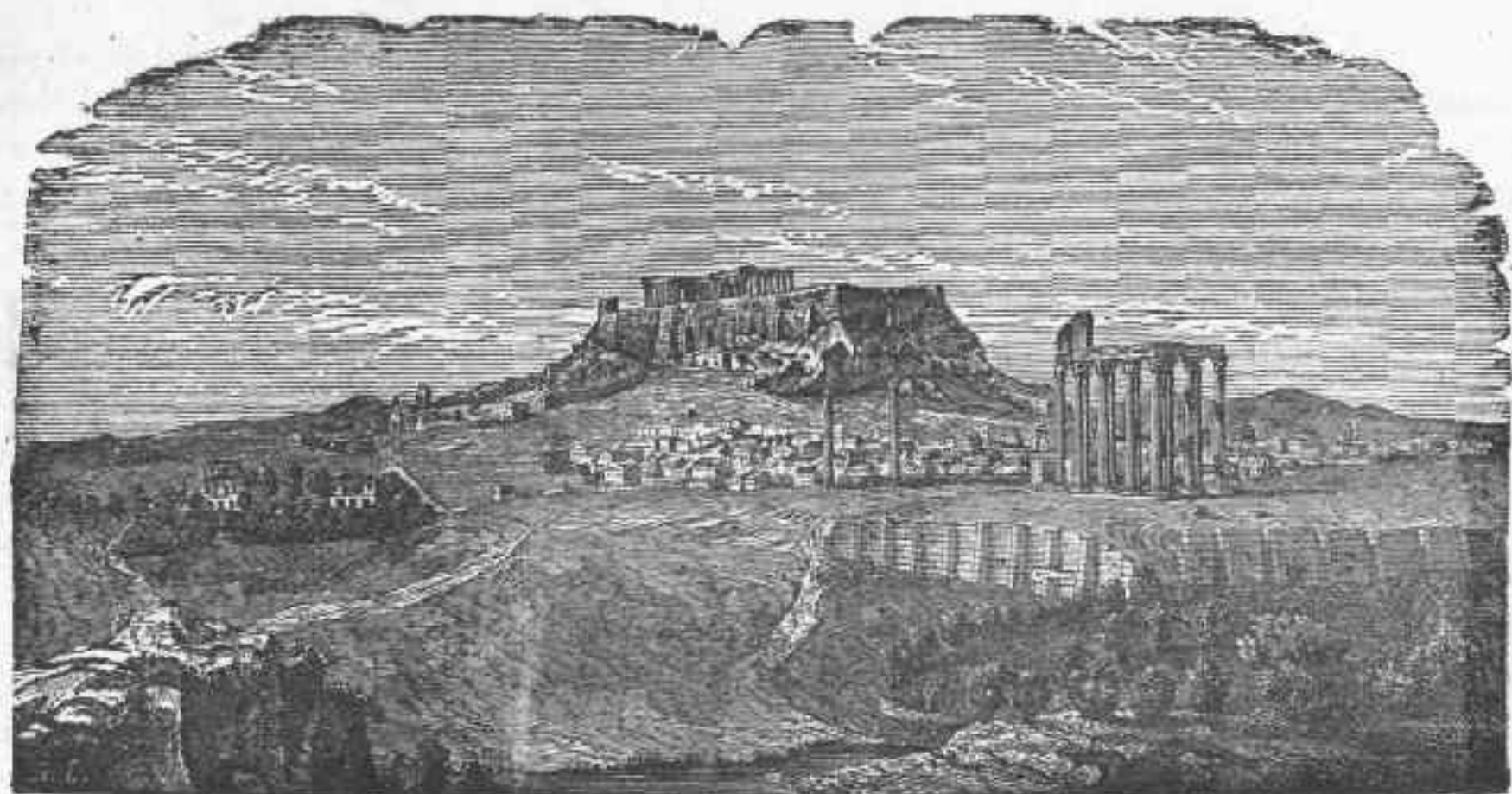

ΠΑΝΔΩΡΑ.

1 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ, 1867.

ΤΟΜΟΣ ΙΗ΄.

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ 425.

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ.

Η ΜΗΔΕΙΑ ΠΑΡΑΠΕΙΘΟΜΕΝΗ ΓΥΠΕΡ ΤΟΥ ΙΑΣΟΝΟΣ.

Ἄν καὶ ἡ ἑρμηνεία τῶν ἐπὶ τῶν ἀρχαίων ἀγγείων εἰκόνων, πρὸ πάντων δὲ ἐκείνων αἰτινες δὲν παρέχουσι πρὸς εὐκολίαν τοῦ ἑρμηνευτοῦ γνώρισμά τι ἐξωτερικόν, ἀποδίδει λίαν δυσχερὲς, μάλιστα δὲ πρὸς ἡμᾶς, οἵτινες, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, στερούμεθα καὶ τῶν ἀναγκαίων ἀρχαιολογικῶν συγγραμμάτων, ἡ δὲ παράστασις τοῦ περὶ οὗ πρόκειται ἀγγείου ἀνήκει εἰς τὴν τάξιν τῶν τοιούτων, ἡ σχολὴ ἐν τούτοις καὶ τὸ ἐπαγωγὸν τῆς εἰκότος μ' ἐπεισαν νὰ ἐπιχειρήσω τὴν τοιαύτην ἑρμηνείαν, ἥτις κατὰ πόσον ἔσεται ἐπιτυχὴς θὰ κρίνωσιν οἱ περὶ τὰ τοιαῦτα ἱκανοί.

Τὸ ὥραϊον τοῦτο καὶ διὰ τὸ σχῆμα καὶ διὰ τὰς κοσμούσας αὐτὸ γραφὰς ἀγγεῖον εὑρέθη κατὰ τὸν παρελθόντα χειμῶνα ὑπὸ τινων χωρικῶν παρὰ τὰς Κλεωνὰς (πλησίον τοῦ Χιλιομοδίου)· δυστυχῶς ὅμως οὗτοι, ὡς ἄπειροι τυμβωρύχοι, ἔθραυσαν αὐτὸ εἰς πολλὰ τεμάχια, ἅτινα θελήσαντες ἔπειτα νὰ συγκολλήσωσι καὶ καθάρισωσιν, ἔφθειραν ἐν μέρει, μάλιστα δὲ κατὰ τὴν θέσιν, εἰς ἣν παρίσταντο ἱπτάμενοι οἱ ἔρωτες. Μετὰ μυρίας δυσκολίας, καὶ τὸ τρίτον εἰς Κλεωνὰς ταξείδιον, κατωρθώθη νὰ ὁμο-

νοήσωσιν οἱ χωρικοὶ εἰς τὴν ἐκποίησίν του, καὶ οὕτω περιελθὼν εἰς χεῖρας ἄλλας διὰ τῆς ἐπιτηδειότητος καὶ ἐπιμονῆς τοῦ κ. I. Παλαιολόγου συντηρηολογήθη καὶ συνεκολλήθη τοσοῦτον καλῶς, ὥστε μόλις διακρίνεται ἡ συγκόλλησις ⁽¹⁾.

Τὸ ἀγγεῖον τοῦτο ἀνήκει εἰς τὴν τάξιν τῶν λεγομένων κοιλιωδῶν ληκύθων, ἔχει ὕψος 0, 43, καὶ γραφὰς ἐρυθροῦ χρώματος ἐπὶ μέλανος ἐμβυδοῦ. Αἱ γραφαί, ὡς φαίνεται εἰς τὴν παρατιθεμένην εἰκόνα, συνίστανται ἀπὸ ὠραιοτάτην καὶ μεγαλοπρεπῶς καθημένην νεάνίδα, ἐνδεδυμένην ποδῆρην χιτῶνα ἄνευ χειρῶν, καὶ ἀμπεχόνην εὐρεῖαν ἐρῶμεν ἐπὶ τῶν μηρῶν καὶ γόμφων, συμμαζευμένη ὅμως ἐντὸς τῶν σκελῶν της· ἡ ἀμπεχὼν αὕτη εἶναι κεκοσμημένη μὲ ἀστερίσκους. Ἡ ὠραιοτάτη αὕτη νεᾶνις φέρει ἐπὶ τῆς κομψότατα διατεθειμένης κόμης της στεφάνην, ἐφ' ἧς διακρίνονται τρεῖς ἀκτῖνες· ἔχει δὲ τὴν μὲν δεξιὰν χεῖρα ἀνωρθωμένην, τὴν δὲ ἀριστεράν ἀφελῶς πρὸς τὰ κάτω κρεμαμένην· διὰ τῆς δεξιᾶς κρατεῖ ἀντικείμενόν τι, ὅπερ ὅμως δυσκόλως διαγιγνώσκεται, πιθανῶς κάτοπτρον, ἢ τι τῶν τῷ τούτου σχήματι παρεμφερές, οἷον ῥιπίδιον· τὸν ἀριστερὸν γυμνὸν πόδα ἔχει ὀλίγον παρατεταμένον, τὸν δὲ δεξιὸν συμμαζευμένον, ὥστε προέχει

(1) Τὸ ἀγγεῖον τοῦτο μετ' ἄλλων ἡγοράσθη ὑπὸ τοῦ ὑπουργοῦ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν διὰ τὸ ἐθνικὸν μουσεῖον.

ὀλίγον τὸ κατ' αὐτὸν γόνυ. Ὀπισθεν τῆς νεάνιδος ταύτης ἴσταται δευτέρα φοροῦσα ὁμοίως ποδὴρη χιτῶνα, λιτότερον ὅμως, καὶ μικρὸν ὑπὲρ τοῦτον ἀμπεχόνιον, τοῦ ὁποίου τὰ ἄκρα διακρίνονται κατὰ τὰ νῶτα. Ἡ κόμη τῆς νεάνιδος ταύτης πρὸς τὰ ὀπισθεν ἐστραμμένη, ἀπολήγει εἰς ἐπιμήκη κρώβυλον. Καὶ αὕτη, ὡς φαίνεται, ἐκράτει διὰ τῆς δεξιᾶς ὁμοίον τι ἀντικείμενον μὲ τὸ ἐν τῇ δεξιᾷ τῆς πρὸ αὐτῆς καθημένης. Ἀμφότεραι παρτηροῦσιν ἢ μᾶλλον προσέχουσιν εἰς τοὺς λόγους τοῦ ἐπὶ τοῦ προέχοντος δεξιῶ γόνατος τῆς καθημένης τὸν δεξιὸν αὐτοῦ πόδα στηρίζοντος Ἔρωτος, ὅστις μὲ τὴν μίαν χεῖρα ψαύει τὴν δεξιάν τῆς καθημένης. Ἐνταῦθα δυστυχῶς τὸ ἀγγεῖον εἶναι ὀλίγον τεθραυσμένον καὶ ἡ εἰκὼν ἐφθαρμένη, διὰ τοῦτο καὶ δυσδιάκριτος. Ὅτι ὅμως τὸ πρὸ τῆς καθημένης νεάνιδος διακρινόμενον πτερωτὸν σῶμα, ἦτο σῶμα ἔρωτος, τοῦτο διακρίνεται καὶ ἤδη εὐκολώτατα, ἐβεβαίωθη δὲ περὶ τῆς ὑπάρξεώς του καὶ ὑπὸ τοῦ εὐρόντος τὸ ἀγγεῖον ἀνελλιπὲς καὶ προσπαθήσαντος ἔπειτα νὰ τὸ συγκαλλήσῃ. Ὁ Ἔρως οὗτος ἦτο, καὶ φαίνεται εἰσέτι ὅτι ἦτο λευκός, εἶχε δὲ τὰς πτέρυγας ἐπιχρῶσους, ὡς μοὶ εἶπον· στηριχθεὶς δὲ ἐπὶ τοῦ γόνατος τῆς καθημένης ἔστρεψε τὴν κεφαλὴν πρὸς τοὺς ὀπισθεν, ἵνα προκαλέσῃ, ὡς εἰκάζω, τὴν σύμπραξιν αὐτῶν. Διὰ τοῦτο ἐν ᾧ τὸ λοιπὸν σῶμα ἔχει θέσιν κατὰ προτομήν, ἡ κεφαλὴ ἴσταται κατ' ἀντωπὸν, ὡς τὸ περισωθὲν μικρὸν μέρος τῆς κόμης του ἀποδεικνύει. Ὀπισθεν τοῦ ἔρωτος διακρίνεται σῶμά τι πτερωτὸν ἔχον ἐντελῶς ὁμοίως πτέρυγας· ὅτι δὲ καὶ τοῦτο εἶναι σῶμα ἔρωτος διακρίνεται ὁπωσοῦν, μοὶ τὸ ἐβεβαίωσε δὲ ὁ ἴδιος εὐρέτης, ὅστις ἀντὶ νὰ καθαρίσῃ τὰς εἰκόνας, ἐφθειρεν αὐτάς. Ἀμφότεροι οἱ ἔρωτες οὗτοι ἦσαν ἐξευγμένοι, ὡς ἐκ τοῦ ὀπισθεν αὐτῶν φαινομένου ἱμάντος ἀποδεικνύεται, καὶ ἔσυρον τὸ μικρὸν ὄχημα, ἐφ' οὗ ἴσταται νεάνις, ἥτις δι' ἀμφοτέρων τῶν χειρῶν κρατεῖ τὰ ἡνία, ἐν δὲ τῇ δεξιᾷ καὶ μᾶστιγα· ἐκ τῆς θέσεως τῶν χειρῶν τῆς εἰκάζω ὅτι εἶχε τεντώσει τὰ ἡνία, διὰ νὰ σταματήσωσιν οἱ ἔρωτες ἔμπροσθεν τῆς καθημένης νεάνιδος. Ἡ ἐν τῷ ὀχήματι νεάνις αὕτη φορεῖ ποδὴρη ἄνευ χειρῶν χιτῶνα, συμμαζευμένον ἐντὸς τῶν σκελῶν τῆς, ἵνα μὴ κολπούμενος ὑπὸ τοῦ ἐκ τῆς ταχείας κινήσεως προσερχομένου ἀνέμου ἐμποδίζῃ αὐτήν. Τῆς νεάνιδος ταύτης ἡ κόμη πρὸς τὰ ὀπισθεν ἐστραμμένη ἀπολήγει εἰς ἐπιμήκη ἰουλωτὴν πλοκαμίδα. Ὀπισθεν τῆς ἡνίοχου νεάνιδος ἴσταται γυνὴ φοροῦσα ποδὴρη χιτῶνα, ὁμοίον τῷ τῶν ἄλλων, καὶ ἄνωθεν τούτου ἀμπεχόνιον τοῦ ὁποίου τὰ ἄκρα διήκουσι μέχρι τῶν γόμφων. Αὕτη ἔχει τὴν μὲν δεξιάν ἐπὶ τοῦ μαστοῦ, τὴν δὲ ἀριστεράν πρὸς τὰ κάτω κρεμαμένην, ἐπὶ δὲ τῆς κεφαλῆς ταινίαν, ἥτις συνέχει καὶ τὴν εἰς

μικρὸν κρώβυλον ἀπολήγουσαν ὀπισθεν κόμην. Καὶ ἡ ἡνίοχος καὶ αὕτη ἔχουσι τεταμένον τὸ βλέμμα εἰς τὸν πρὸ αὐτὰς ἐστραμμένον πρῶτον ἔρωτα καὶ τὰς πρὸ αὐτῶν. Τελευταία ἴσταται πέμπτη νεάνις, ἐντελῶς ὁμοία μὲ τὰς λοιπὰς, μὲ κόμην μόνον ἀπλουστεράν, ἔχουσα ἀμφοτέρως τὰς χεῖρας πρὸς τὰ κάτω τεταμένας. Ἀπασαὶ αἱ νεάνιδες αὗται φέρουσιν ἐνώτιζ.

Ἐκ τῆς κατὰ τὸ δυνατόν λεπτομεροῦς ταύτης τῶν εἰκόνων τοῦ ἀγγείου περιγραφῆς βλέπομεν ὅτι τὰ τῆς σκηνῆς πρόσωπα διακρίνονται εἰς δύο τάξεις· καὶ εἰς μὲν τὴν πρώτην ὑπάγονται ἡ καθημένη μετὰ τῆς ὀπισθεν ἵσταμένης, εἰς δὲ τὴν δευτέραν, οἱ δύο ἔρωτες μετὰ τῶν νεανίδων, οἵτινες φαίνεται ὅτι ἤλθον ἄλλοθεν διὰ νὰ ἀναγγείλωσιν ἢ νὰ πράξωσι τι· ὥστε αἱ μὲν πρῶται εἶναι αἱ ἀκούουσαι ἢ πάσχουσαι, οἱ δὲ δεῦτεροι οἱ λέγοντες ἢ πράττοντες. Ἐπειδὴ δὲ ὁ φαινόμενος ὅτι ὁμιλεῖ εἶναι ὁ ἔρως, διὰ τοῦτο ὑποθέτω ὅτι ἀποτείνεται πρὸς τὴν μητέρα τοῦ Ἀφροδίτην, ἢ ὅτι ἐκτελεῖ παργγελίαν τινὰ αὐτῆς πρὸς διάπραξιν ἐρωτικῆς τινος σκηνῆς. Οὕτω βλέπομεν τὸν ἔρωτα πράττοντα καὶ ἐνεργοῦντα, ἐνίοτε μάλιστα μετὰ τῆς μητρὸς του αὐτῆς, ὅτε προσπαθεῖ νὰ μεταπείσῃ τὴν Ἑλένην ἵνα ἀκολουθήσῃ τῷ Πάριδι· οὕτω βλέπομεν τὸν ἔρωτα ἱστάμενον ἐπὶ τῶν γονάτων τῆς Ἀφροδίτης καὶ διηγούμενον πιθανώτατα κατορθώματά του εἰς παραστάσεις τινὰς, παραδείγματα τῶν ὁποίων νομίζω ὅλως περιττὸν ν' ἀπαριθμήσω ἐνταῦθα ὡς πρόχειρα.

Ἀπασαὶ αἱ ἐρωτικαὶ σκηναὶ, οἱ συζυγικοὶ σύνδεσμοι, καὶ ἀπιστίαι καὶ αἱ ἑταιρικαὶ αὐταὶ σχέσεις⁽¹⁾ κατὰ τὴν ἀρχαιότητα, ἐθεωροῦντο προσερχόμεναι ὑπὸ τῆς Ἀφροδίτης, ἐνεργοῦσης εἴτε αὐτοπροσώπως, εἴτε διὰ τοῦ υἱοῦ αὐτῆς ἔρωτος καὶ τῆς λοιπῆς αὐτῆς ἀκολουθίας. Ἰκανὰ τοιοῦτων πράξεων παραδείγματα περιεσώθησαν ἡμῖν ὑπὸ τῶν ἀρχαίων συγγραφέων, ὧν ἕνα μὲ ζωνρότατα χρώματα περιγράφουσι πρὸ πάντων οἱ τραγικοί, ἰδίᾳ δὲ ὁ Εὐριπίδης. Ἡ Ἀφροδίτη κατ' αὐτὸν (Ἰππόλ. 447.)

« Φοιτᾷ δ' ἀν' αἰθέρα ἔστι δ' ἐν θαλασσίῳ
κλύδωνι Κόπρις· πάντα δ' ἐκ ταύτης ἔφυ'
Ἡδ' ἐστὶν ἡ σπείρουσα καὶ διδοῦσα ἔρον
οὐ πάντες ἴσμεν οἱ κατὰ χθόνα ἔγχοι.»

Κατὰ δὲ τὸν Ὀμηρον (Ἰλ. 14, 214) ἦτο ἡ κάτοχος τοῦ κέστου ποικίλου ἱμάντος.

«... Ἐνθα τέ οἱ θελκτῆρια πάντα τέτυκτο·
Ἐνθ' ἐνὶ μὲν φιλότης, ἐν δ' ἱμερος, ἐν δ' ἄριστος
πάρφασις, ἥτις ἐκλεψὲ νόον πύκα παρ φρονούντων.»

(1) Διὰ τοῦτο λέγει μήτηρ τις τῇ θυγατρὶ τῆς (ἐν Λευκ. ἑταιρ. διάλογος 3) «οὐδὲ μέμνησαι, ὅσα παρ' αὐτοῦ (τοῦ ἑραστοῦ) ἐλάδομεν, ἢ οἷον δὴ τὸν πέφυκε χερσὶν ἀνὰ διηγάγομεν ἄν, εἰμὴ τοῦτον ἡμῖν ἡ Ἀφροδίτη ἐπαμψε;»

Προσθετόν δὲ καὶ τὸ ἑξῆς·

Ἡ Ἀφροδίτη δὲ δ' ἐπιβαλλομένη
χαίταισιν εὐώδη ῥοδέων πλόκαμον ἀνθέων
τῇ σοφίᾳ παρέδρους πέμπειν ἔρωτας·

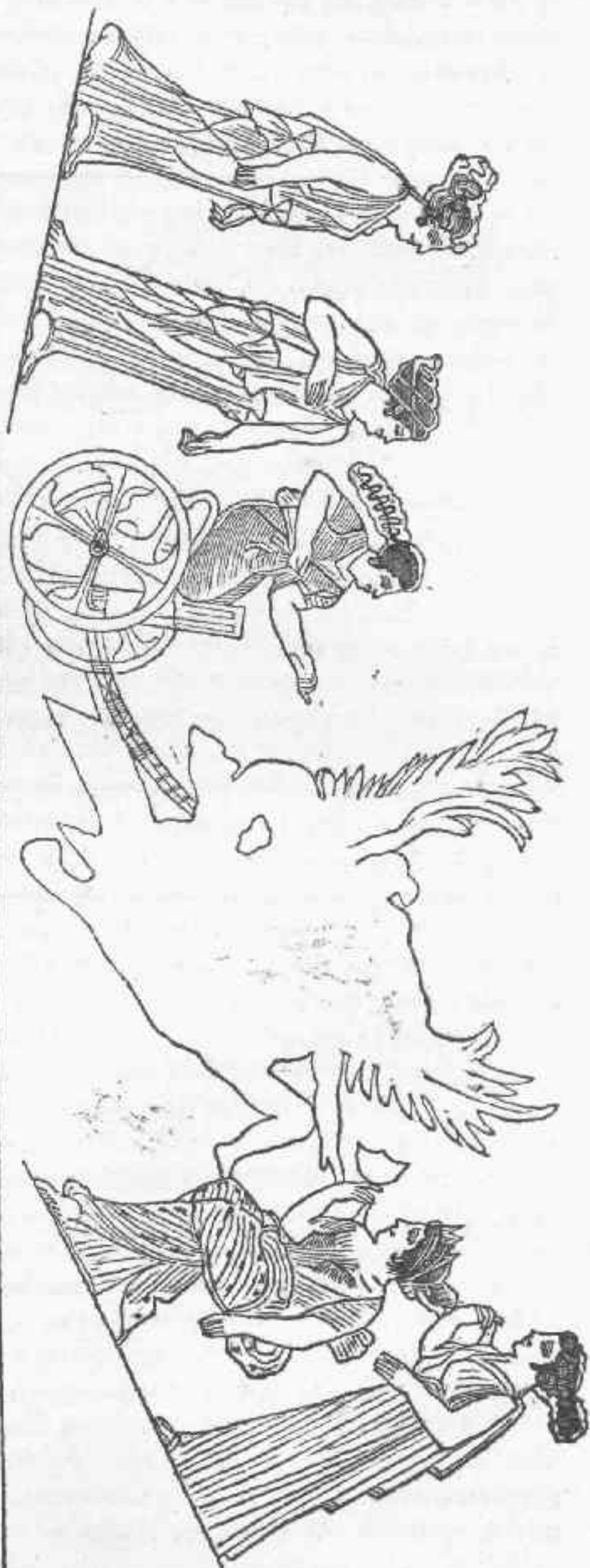
Ἑρμηνεύων τὸ χωρίον τοῦτο τοῦ Εὐριπίδου (Μήδ. 797) ὁ Σχολιαστὴς προσθέτει ταῦτα· «Λέγουσι δὲ τὴν Ἀφροδίτην παρατιθέναι τοῖς ἑαυτῆς πλοκάμοις πολὺν τινὰ κόσμον, καὶ οὕτως δὴ ἐρασμίαν ἑαυτὴν παρασκευάσασαν ἐξαποστέλλειν τοὺς ἐπὶ πᾶσιν σοφίαν ὁδηγοὺς ἔρωτας. Ἡ Ἀφροδίτη ἦτο ἡ μήτηρ τοῦ ἔρωτος, ὅστις καθὰ λέγει ὁ Εὐριπίδης (Ἰππολ. 1268).

«Τὰν θεῶν ἄκαμπτον φρένα
καὶ βροτῶν ἄγαιε Κύπρι· σὺν
δ' ὁ ποικιλόπτερος ἀμφιβαλὼν
ὠκυτάτῳ πτερῷ
ποταῖται δ' ἐπὶ γαίαν, εὐάχνητον
θ' ἄλμυρόν ἐπὶ πόντον·
θέλγει δ' ἔρωσι, ᾧ μαινομένην καρδίαν
πτανὸς ἐφορμάσει
χρυσόφαις φύσιν».

Χρυσοπτέρυγες ἦσαν διὰ τοῦτο καὶ οἱ ἔρωτες τοῦ ἡμετέρου ἀγγείου, οἵτινες ἐνταῦθα παρίστανται συντελοῦντες πρὸς διάπραξιν ἐρωτικοῦ τινος σκοποῦ, διὰ τῆς θέλξεως τῆς γυναικὸς ἐκείνης, πρὸς ἣν ἐφόρμησαν μὲ μαινομένην καρδίαν. Ἄν δὲ ὡς τοιοῦτον σκοπὸν δὲν θεωρήσωμεν ἀπόλυτόν τινα, καὶ τὴν πράξασιν τοῦ ἀγγείου ὡς μὴ ἀναφερομένην ἀορίστως εἰς τὴν διάπραξιν γάμου τινὸς δυσκόλως κατορθωθέντος, ἐπομένως τὸ ἀγγεῖον αὐτὸ ὡς γαμήλιον δῶρον πρὸς ἀνάμνησιν τοῦ τοιούτου γάμου, τότε εἶναι ἀνάγκη ν' ἀναζητήσωμεν τὴν ἐρμηνείαν τῆς παραστάσεως εἰς μυθολογικὸν τινὰ σκοπὸν, διὰ νὰ ἐνομάσωμεν τὰ ἐν ταύτῃ πρόσωπα.

Ἀνερευνῶν τὰς διαφορὰς ὑπὸ τῶν συγγραφέων μνημονευομένας ἐρωτικὰς ἐνεργείας τῆς Ἀφροδίτης, τὰς ὁποίας ἐνήργησεν αὕτη διὰ τοῦ υἱοῦ τῆς, ἐθεώρησα δύο τοιαύτας ὡς σχέσιν ἐχούσας μὲ τὴν ἐν τῷ ἀγγείῳ πράξασιν· τὴν διαπραχθεῖσαν ἐν Λακεδαίμονι ὑπὲρ τοῦ προσφιλοῦς τῇ Κύπριδι Πάριδος, καὶ τὴν ἐν Κολχίδι ὑπὲρ τοῦ προσφιλοῦς τῇ Ἥρᾳ καὶ τῇ Ἀθηνᾷ Ἰάσονος. Καὶ ἡ μὲν πρώτη περιεσώθη περισταμένη ἐν διαφόροις ἔργοις τῆς ἀρχαίας τέχνης, εἰς ἅτινα πάντα παρκτηρεῖται ἡ ἐνέργεια τοῦ ἔρωτος παρὰ τῇ Ἑλένῃ, παρόντος καὶ τοῦ ἐραστοῦ τῆς Πάριδος, πολλάκις δὲ καὶ αὐτῆς τῆς Ἀφροδίτης· ἀφοῦ δ' αὐτοῦτο ὑπεσχέθη ἡ ἰδίᾳ τῷ Φρυγίῳ ἥρῳι κρινόμενη ὑπ' αὐτοῦ μετὰ τῶν δύο ἄλλων θεῶν· «Αὐτὴ τε συμπαροῦσα δεήσομαι καὶ τῶν Χαρίτων ἀκολουθεῖν, καὶ οὕτως ἅπαντες αὐτὴν ἀναπέισομεν (Δουκιαν. Διαλ. 20, 15). Ἐπειδὴ δὲ εἰς οὐδεμίαν τῶν παραστάσεων τούτων ἐλλείπει ὁ Πάρις, οὐδὲ ἀναφέρεται ὑπὸ τινος συγγραφέως ὅτι ἡ Ἀφροδίτη ἐπαμύνη πρὸς τὴν Ἑλένην πρότερον τὸν ἔρωτα ἢ ἄλλο τι πρόσωπον τῆς ἀκολουθείας τῆς ἵνα τρέψῃ τὰς φρένας

αὐτῆς ὑπὲρ τοῦ Πάριδος, εἰκάζω ὅτι ἡ διὰ τῶν εἰκόνων τοῦ ἀγγείου παρισταμένη σκηνὴ ἀναφέρεται εἰς τὸν Ἰάσονα καὶ τὴν τροπὴν τῶν φρενῶν τῆς Μηδείας. Νομίζω δὲ ὅτι ἡ ἐρμηνεία αὕτη εἶναι κα-

ταλληλοτέρα παρακινούμενος καὶ ἐκ τοῦ τόπου τῆς εὐρέσεως τοῦ ἀγγείου, εἰς ὃν ἐθεωρεῖτο ὁ Ἰάσων, καὶ ἐτιμᾶτο καὶ ἐλκτρεύετο ἡ Ἀφροδίτη, πρὸς δὲ καὶ ἡ

συγγενῆς τῷ ἐν Κορίνθῳ λατρευομένῳ Ἡλίῳ Μήδεια⁽¹⁾, διότι τὸ ἀγγεῖον βεβαίως εἶναι κορινθιακῆς κατασκευῆς.

Ὅτε, κατὰ τὸν Ἀπολλώνιον, οἱ Ἀργοναῦται ἔφθασαν εἰς τὴν Κολχίδα γαῖαν καὶ τὰ ῥεῖθρα τοῦ Φάσιδος, τότε ἡ Ἥρα καὶ ἡ Ἀθηνᾶ ἐσκέπτοντο τίνι τρόπῳ ἡ δόλῳ νὰ κατορθώσωσιν, ὥστε «ἐλόντες οἱ Ἀργοναῦται χρύσειον Αἰήταο μεθ' Ἑλλάδα κῶας ἄγρουντο.» Ἀπεφάσισαν δὲ νὰ μεταβῶσιν εἰς τῆς Κύπριδος·

«ἐπιπλόμεναι δὲ μιν ἄμφω
παιδὶ ἐπ' εἰπεῖν ὀτρύνομεν, αἶκε πύθηται
κύρην Αἰήταο πολυφάρμακον, οἷσι βέλεσσι
θέλξει διστεύσας ἐπ' Ἰήσωνι.»

Οὕτως ἀποφασίσασαι αἱ θεαὶ μετέβησαν εἰς τὴν κοιτίαν τῆς Κύπριδος, ἐκεῖ δὲ μεταχειρισθεῖσαι ὅλην αὐτῶν τὴν παραπειστικὴν δεινότητα, ἔπεισαν αὐτὴν νὰ πέμψῃ τὸν υἱὸν τῆς εἰς τὴν Κολχίδα πρὸς τὴν Μήδειαν· ὅπερ καὶ ἐγένετο. Ἡ Ἀφροδίτη ὅμως, εἰς τὰς τοιαύτας περιστάσεις, δὲν μεταχειρίζεται μόνον τὸν Ἔρωτα, ἀλλὰ καὶ τὸν Ἴμερον, ὡς ἡ ἰδίᾳ ὑποσχομένη ἐρωτικὴν συνδρομὴν τῷ Πάριδι λέγει· (Δουκ. Θεῶν διάλ. 20, 15) «Παῖδε γάρ μοι ἐστὶ δύω κκλὼ Ἴμερος καὶ Ἔρως. Καὶ ὁ μὲν Ἔρως ὅλος παρελθὼν εἰς αὐτὴν ἀναγκάσει τὴν γυναῖκα ἐρᾶν· ὁ δὲ Ἴμερος αὐτῷ σοι περιχυθεὶς, τοῦθ' ὅπερ ἐστίν, ἱμερτόν τε θήσει καὶ ἐράσμιον.»

Διὰ τοῦτο καὶ ἡ Λυσιστράτη (Ἀριστοφ. Λυσιστρατ. 551.) λέγει πρὸς τὰς ἄλλας γυναῖκας·

ἀλλ' ἦνπερ ὅτε γλοκύθυμος ἔρως χη κυπρογένει· Ἀφροδίτη Ἴμερον ἡμῶν κατὰ τῶν κόλπων καὶ τῶν μηρῶν καταπνεύσῃ κατ' ἐνταῖνι τέτανον τερπνὸν τοῖς ἀνδράσι καὶ ῥοπαλισμούς⁽²⁾·

Ἡ Ἀφροδίτη πέμπουσα τὸν ἔρωτα πρὸς τὴν Μήδειαν λέγει αὐτῷ (Ἀργον. 3143)·

«Σὺ δὲ παρθένον Αἰήταο
θέλξον διστεύσας ἐπ' Ἰήσωνι· μηδὲ τις ἔστω
ἁμβολίη»⁽³⁾.

Διὰ ταῦτα καὶ ὁ Ἰάσων ἐν Εὐριπίδου Μήδειᾳ (627) ἐπιπληττόμενος ὑπὸ ταύτης ὡς ἀγνώμων διὰ τὰς

ἀποδειχθείσας αὐτῷ ἐν Κολχίδι εὐεργεσίας, ἀπολογεῖται καὶ λέγει, ὅτι τὰ πάντα ὀφείλει εἰς τὴν Ἀφροδίτην καὶ τὸν Ἔρωτα·

«Κύπριν νομίζω τῆς ἐμῆς ναυκληρίας
σώταιραν εἶναι, θεῶν τε κἀνθρώπων μόνην.»

καὶ κατωτέρῳ (530)·

«Σοὶ δ' ἔστι μὲν νοῦς λεπτὸς, ἀλλ' ἐπίφθορος
λέγος διελθεῖν, ὡς ἔρως σ' ἠνάγκασε.»

Τὰ αὐτὰ δὲ λέγει καὶ ὁ Ὑγίνος (Fab. 22.) γράφων *Iasson a Medea Veneris impulsu amatus est.* (πρὸς Ovid. Metam. 7. 10. ἐπ.)

Ὁ Ἔρως ὑπακούσας εἰς τὴν πρόσκλησιν τῆς μητρὸς τοῦ μετέβη εἰς τὴν Κολχίδα καὶ ἐξετέλεσε τὴν ἐπιθυμίαν τῶν θεῶν. Νομίζω δὲ ὅτι τὴν στιγμὴν ταύτην παριστῶσιν αἱ εἰκόνες τοῦ ἀγγείου, ἐκείνην δηλ. καθ' ἣν ὁ Ἔρως μετὰ τοῦ ἱμέρου κλπ. παραπείθουσι τὴν Μήδειαν ἐν τῷ πατρικῷ τῆς οἴκῳ καθημένην μετὰ τῆς ὀπισθέν τῆς ἱσταμένης θεραπαινίδος. Ὡς Μήδειαν δὲ δύναται τις νὰ θεωρήσῃ τὴν καθημένην καὶ διὰ τοὺς κοσμοῦντας τὸ ἱμάτιόν τῆς ἀστερίσκους⁽¹⁾, καὶ διὰ τὴν ἐν τῇ κεφαλῇ τῆς στεφάνην⁽²⁾, τὴν κοσμουμένην ὑπὸ ἀκτίνων· ἅτινα πάντα ὑποδεικνύουσι τὴν φύσιν τῆς τῷ Ἡλίῳ συγγενοῦς ἡρώδος, πρὶν οὐ φεύγουσα ἐκ τῆς Κορίνθου μετὰ τοὺς φρόνους, οὓς ἐν ταύτῃ διέπραξεν, ἔλαβε πτερωτὸν ὄχημα καὶ ἦλθεν εἰς Ἀθήνας⁽³⁾.

Ἐπειδὴ δὲ αἱ ὑπὸ τοῦ ἔρωτος δαμαζόμεναι γυναῖκες παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ἐθεωροῦντο ὡς παραπειθόμεναι καὶ ὑπὸ τῆς Πειθοῦς, διὰ τοῦτο καὶ ἡ ποίησις καὶ ἡ τέχνη⁽⁴⁾ ἠκολούθησαν τὴν ἰδέαν ταύτην, καθόσον μάλιστα ἡ Πειθὼ ἐλέγετο ὑπηρέτις τῆς Ἀφροδίτης καὶ μίξ τῶν Χαρίτων. Ὁ Πίνδαρος, ἐν τῷ

«Ἡ δ' ὡς παρθενίοις αὐτοῦ φίλτροις ἰδαμάσθη
Αἰνόγαμος Μήδεια, θεᾶς ἥρωος διὰ βουλὰς
Ἐν γὰρ οἱ Ἴμερον ὤρσεν ἱερωτρόφος Κυθήρεια.»

(¹) Οἱ ἀστερίσκοι ὡς κόσμημα τῶν ἐνδυμάτων ἀπαντῶνται συχνά, πιθανῶς ἐνιαχῶ ἄνευ συμβολικῆς τινος σημασίας, ὡς ἀπλῶς κοσμηματικοί, καθόσον εὐρίσκει τις αὐτοὺς κοσμοῦντας τὰ ἐνδύματα διαφόρων διαφόρου φύσεως θεῶν. Ἐπειδὴ ὅμως ἐνδέχεται εἰς τινὰς περιστάσεις νὰ ἔχωσι σημασίαν τινά, διὰ τοῦτο μεταχειρίσθην αὐτοὺς ὡς ἐπιχείρημα.

(²) Τοιαύτην στεφάνην καὶ ἐνδύματα περιγράφεται ὅτι ἔφερε καὶ ὁ πατὴρ τῆς Μήδειας Αἰήτης. (Ὀρφ. Ἀργ. 809.)

«Πρόσθε γὰρ Αἰήτης μὲν ἐφ' ἄρματος Ἡέλιος ὡς
λάμπετο μαρμαρυγαῖσι περὶ χρυσεῶν ἀπο πέπλων
ἁμρὶ δὲ οἱ στεφάνην κεφαλῇ ἔχε θυσανόεσσαν
ἀκτίσιν φλογέαις.»

(³) Ἡδυνάτο τις τὴν καθημένην ταύτην νὰ θεωρήσῃ καὶ ὡς Ἀφροδίτην, εἰς ἣν ὁ Ἔρως διηγείται τὰ ἐν τῇ Κολχίδι παρὰ τῇ Μήδειᾳ κατορθώματά του.

(⁴) Ἔργα τῆς τέχνης τοῦ εἶδους τούτου περισσώθησάν τινα· *Die Overbeck Die Bildw. zum Theb. Kreis Taf. 8, 1.* Ἐνταῦθα παρίσταται ἡ Ἀφροδίτη μετὰ τῆς Πειθοῦς εἰς τὴν ὑπὸ τοῦ Πηλέως ἀρπαγὴν τῆς Θέτιδος. *Taf. 13, 2.* Ἡ Πειθὼ καὶ ἡ Ἀφροδίτη παραπείθουσι τὴν Ἑλένην. 26, 12 *Müller Denkm. 2, 727 728.*

(¹) Ἡ Μήδεια κατὰ τὸν Παρμενίσκον (σχολ. Εὐριπ. Μήδ. 273. — Πaus. 2, 3, 6.) ἤρχεν ἐν Κορίνθῳ ὡς εἰς τόπον, οὗτινος τὴν ἀρχὴν κληρονομικῶς διεδέχθη (Müller Orchom 264). Κατὰ δὲ τὸν Εὐριπίδην ὁ πατὴρ αὐτῆς Αἰήτης ἦτο Κορίνθιος, οἷος τῆς Εὐρύπης, μετηνάστευσε δὲ μετὰ ταῦτα εἰς τὴν Κολχίδα, τὴν Αἴαν πρότερον καλουμένην, τὴν κατὰ τοὺς μυθολόγους χώραν τοῦ Ἡλίου Αἰήτης λέγεται οἶος τοῦ ἡλίου. Εἰς ἡλιολατρεῖαν δὲ ὑποδεικνύουσι πάντα τὰ εἰς τὴν χώραν ταύτην μυθολογούμενα, καὶ ὁ Φρίξος καὶ ἡ Ἑλλη, καὶ τὸ χρυσόμαλλον δέρας. Καὶ ἐν Κορίνθῳ δὲ ἐλατρεύετο ἰδιαίτερος ὁ Ἥλιος, ὅστις ἐρίσας μετὰ τοῦ Ποσειδῶνος περὶ τῆς κατοχῆς τῆς πόλεως, αὐτὸς μὲν ἔλαβεν τὴν Ἀκροκόρινθον, ἣν παρεχώρησε τῇ Ἀφροδίτῃ, ὁ δὲ Ποσειδῶν τὸν Ἰσθμόν.

(²) Πρὸς. Σχολ. 533 καὶ Ἠσιοδ. Θεογ. 201.

«Τῇ δ' ἔρος ὠμάρτησε καὶ Ἴμερος ἔσπετο καλῶς
γεινομένη τὸ πρῶτον, θεῶν τ' ἐς φύλον ἰούσῃ.»

(³) Πρὸς. Ὀρφ. Ἀργ. 864.

τετάρτῳ τῶν Πυθίων, τῷ περὶ τῶν Ἀργοναυτῶν καὶ τῆς Μήδειας πραγματουμένῳ, γράφει ὅτι ἡ Μήδεια ἐδάμη καὶ ὑπὸ τῆς Πειθοῦς (στιχ. 213.)

« Ἐν φρεσὶ καιομένην δονέει μάστιγι Πειθοῦς. »

Ἐν γένει αἱ ὑπὸ τοῦ Ἔρωτος δαμαζόμεναι γυναῖκες ἐθεωροῦντο ὑποταγεῖς τῇ Πειθῇ, ὡς ὁ αὐτὸς Πίνδαρος ἐν τῷ πρώτῳ τῶν σκολιῶν γράφει :

« Πολύξεναι νεάνιδες ἀμφίπολοι Πειθοῦς ἐν ἀφνειῇ Κορίνθῳ. »

Τὴν μετὰ τῆς Ἀφροδίτης δὲ σχέσιν τῆς Πειθοῦς ἐκτὸς τῶν μνημονευθεισῶν, προσαποδεικνύουσι καὶ ἄλλαι μαρτυρίαι, καὶ ἀρχαῖα τῆς τέχνης ἔργα. Εἰς Μέγαρον π. χ. ἴστατο παρὰ τῇ Ἀφροδίτῃ πράξει ἡ Παρήγορος καὶ ἡ Πειθώ (Παυσ. 4, 43, 6.). Εἰς Ὀλυμπίαν ἐπὶ τοῦ θρόνου τοῦ Διὸς ὑπῆρχε σύμπλεγμα τῆς Ἀφροδίτης, τῆς Πειθοῦς καὶ τοῦ Ἔρωτος (Παυσ. 5, 44, 3) ⁽¹⁾. Ἡ παραπειστικὴ ἰκανότης τῆς Πειθοῦς ἐθεωρεῖτο ὑπὸ τῶν ἀρχαίων τοσοῦτον ἰσχυρά, ὥστε εἶχε καταντήσῃ τὸ ὄνομά της παροιμιακόν. « Καὶ ταῦτα πάντα, γράφει ὁ Λουκιανὸς μετὰ Χαρίτων καὶ Ἀφροδίτης αὐτῆς ἔπραττέ τε καὶ ἔλεγεν, ὡς αἰεὶ τὸ κωμικὸν ἐκείνο τὴν Πειθῶ ἐπὶ τοῖς χεῖλεσιν αὐτοῦ ἐπικαθῆσθαι » ⁽²⁾. Ἐκ τούτων ὅλων καὶ ἐκ τοῦ τρόπου, καθ' ὃν ἡ ἐν τῷ ὀχήματι νεάνις κρατεῖ τὰ ἡνία, ὅστις ἀποδεικνύει τὴν περὶ τὸ ἡνιοχεῖν τοῦς τοῦτο σύροντας Ἔρωτας ἐπιτηδειότητά της, ἐπομένως τὴν μετὰ τούτων σχέσιν καὶ οἰκειότητά της, πείθομαι ὅτι ἡ ἐν τῷ ὑπὸ τῶν Ἐρώτων συρομένῳ ὀχήματι τὰ ἡνία κρτοῦσα νεάνις εἶναι ἡ Πειθώ, ἣτις μετὰ τῶν Ἐρώτων ἐξετέλεσε τὴν διαταγὴν τῆς Κύπριδος καὶ τὴν παράκλησιν τῆς Ἥρας καὶ τῆς Ἀθηνᾶς. Ἀφοῦ δὲ τὴν τῆς Πειθοῦς εἰς Κολχίδα μετὰδρασαν καὶ ὁ Πίνδαρος μαρτυρεῖ (ε. α.) ἡδύναντο καὶ ὁ τῆς εἰκόνης τοῦ ἀγγείου ζωγράφος, ἢ ἄλλης τινὸς προγενεστέρας εἰκόνης, ἥς μίμησις εἶναι ἡ τοῦ ἀγγείου, νὰ παραλάβῃ αὐτὴν εἰς τὴν παράστασιν του.

Ἐνταῦθα ὁμοῦς ἡ εἰκὼν τοῦ ἀγγείου ἔχει τι τὸ ἀνάρμοστον ἢ ἴσως καὶ ἄτοπον· παρουσιάζει τὸν Ἔρωτα, « τὸν κάλλιστον ἐν ἀθανάτοισι θεοῖσι, ὃς λυσιμελὴς πάντων τε θεῶν, πάντων τ' ἀνθρώπων δάμναται ἐν στήθεσι νόον καὶ ἐπίφρονά βουλήν » (Ἡσιόδ. Θεογ. 421), τὸν προσφιλεῖ τῆς Κύπριδος υἱόν, τὸν δεσπόζοντα τῶν καρδιῶν καὶ τῶν θελήσεων τῶν θεῶν καὶ τῶν ἀνθρώπων, μετὰ τοῦ ἱμέρου ἐκτελοῦντας ἔργον ἐπίπονον καὶ σκληρόν, ἐξευγμένους δηλ. καὶ σύροντας ὄχημα, φέρον μάλιστα

ἄλλην θεὸν, καὶ ὄχι τὴν μητέρα του, ὅπερ καθόσον ἐγὼ τοῦλάχιστον γνωρίζω, τὸ πρῶτον ἀπαντᾶται εἰς εἰκόνα ἀγγείου. Τὸ ὄχημα τῆς Ἀφροδίτης σύρουσιν ἐνίοτε κύκνοι ⁽¹⁾, ἐπὶ τῶν ὁποίων παρίσταται καὶ ὄχουμένη, ὡς θεὸς ἐκ τῆς θαλάσσης προσελθοῦσα ⁽²⁾, ἢ Ἰππόκαμποι, ἢ Τρίτωνες, ἢ περυσταὶ ⁽³⁾, ἢ ψιττακοὶ, ἢ γρύπες, οἱ στρουθοὶ ⁽⁴⁾. Εἰς ἐν δὲ νόμισμα τοῦ Λουκίου Ἰουλίου, τοῦ υἱοῦ τοῦ Λουκίου, τὸ ὄχημα τῆς Ἀφροδίτης σύρουσιν ἔρωτες, διευθυνόμενοι ὑπὸ τῆς Ἀφροδίτης αὐτῆς (Müller Denkm. 2, 387 α.), ἀλλαχοῦ δὲ φέρουσιν αὐτὴν ἐπὶ τῶν χειρῶν (ε. α. 287).

Καὶ ἄλλων θεῶν τὰ ὀχήματα ἀπαντῶνται συρόμενα ὑπὸ τῶν ἱερῶν αὐτοῖς ζώων, ἢ ὑπὸ τῶν τοῦ κύκλου των προσώπων. Οὕτως ἀπαντῶμεν τὸ ὄχημα τῆς Ἀθηνᾶς συρόμενον ὑπὸ γλαυκῶν, τὸ τῆς Ἑκάτης ὑπὸ γρυπῶν ⁽⁵⁾, τὸ τοῦ Διονύσου ὑπὸ Σατύρων καὶ Μαινάδων, ἢ ὑπὸ Κενταύρων καὶ πανθήρων ⁽⁶⁾, ἐνίοτε δὲ καὶ ὑπὸ ψυχῶν, τῶν ὁποίων τὰ ἡνία διευθύνει ὁ Ἔρως ⁽⁷⁾. Καὶ ὁ Ἔρως ὡς νικητὴς τῆς Ψυχῆς παρίσταται ἐν ὀχήματι συρομένῳ ὑπὸ δύο ψυχῶν ἔχουσιν μορφὴν νεανίδων πτερωτῶν, ἢ ψυχῶν (χρυσάλιδων) ⁽⁸⁾. Τὰ παραδείγματα ταῦτα δύνανται, νομίζω, νὰ δικαιολογήσωσιν ἀρκούντως καὶ τὸν ζωγράφον τῆς εἰκόνης τοῦ ἡμετέρου ἀγγείου, τὸν τολμήσαντα νὰ ζεύξῃ τοὺς Ἔρωτας ὑπὸ τὸν ζυγὸν τοῦ ὀχήματος. Ἀφοῦ ἡ τέχνη ἐθεσεν ἐπὶ τῶν ὁμῶν τῆς Ἀρτέμιδος τὴν Δορκάδα, ἐπὶ τῶν τοῦ Ἑρμῆος τὸν κριόν, ἐξεῦξε τοὺς Σατύρους καὶ τὰς Μαινάδας ὑπὸ τὸν ζυγὸν τοῦ ὀχήματος τοῦ Διονύσου καὶ τῆς Ἀριάδνης, ἐξεῦξε τὰς Ψυχὰς καὶ ἄλλα εὐγενοῦς φύσεως ζῷα, ἐπόμενον ἦτο, καὶ τοὺς εἰς ὁμοίαν σχέσιν μετὰ τῆς Ἀφροδίτης εὕρισκομένους Ἔρωτας, εἰς ἣν οἱ Σάτυροι καὶ αἱ Μαινάδες μετὰ τοῦ Διονύσου, νὰ τοὺς θέσῃ πρὸ τοῦ ὀχήματος τῆς Ἀφροδίτης σύροντας αὐτὴν, ἢ τι τῶν ιδιότητά της τινὰ ἀντιπροσωπευόντων ὄντων, οἷα ἡ Πειθώ.

⁽¹⁾ Horat. Carm. 3, 23, 15 : fulgentesque tenet Cycladas et Paphon junctis visit oleribus.

⁽²⁾ Böttiger Klein Schr. 2, 184. Taf. 3. O. Jahn arch. Zeitung. 1858 N° 119, 120. Müller Denkm. 2, 26, 285.

⁽³⁾ Müller Denkm. 287. d. 287. c. 287. b. πιθανώτερον ὁμοῦς ἔωγες.

⁽⁴⁾ Museo Borb. 7, 3. O. Jahn arch. Beitr. 146. n. 144. Müller Denkm. 2, 56, 728. Σαπφὼ ὕμν. Ἀφρ. 8. ἐπ.

Χρύσειον ἤλθε

ἄρμ' ὑποζεύξασα, καλοὶ δὲ σ' ἄγον ὡκέες στρουθοί.

Καὶ ὁ Ἀριστοφ. ἐν Λυσιστρ. (721) παρουσιάζει γυναῖκά τινα διανοομένην ἐπὶ στρουθῶν πέτεσθαι.

⁽⁵⁾ Welcker alt. Denkm. 2, 70, Taf. 3, 6.

⁽⁶⁾ Gerhard antike Bild. Taf. 17. Müller Denkm. 2, 603.

⁽⁷⁾ Böttiger Kl. Schrift. 2, 325. Taf. 7, 4.

⁽⁸⁾ O. Jahn, arch. Beitr. 187. Müller Arch. § 391, 9 Denkm. 2, 54, 690 Böttig. K. Sch. Taf. 7, 12. Jahn. c. α. 148 n. 126.

⁽²⁾ Πρὸς. Παυσ. 2, 7, 7. — Εἰστάθ. ἐν Ὀδυσ. 6, 167.

⁽³⁾ Λουκιαν. Δημόναξ. — Πρὸς. Εὐδοκ. σ. 17. Engel. Kypros 2, 347. Ἰδρυκὸς παρ' Ἀθηναίῳ 13, 554.

« . . . σὲ μὲν Κύπρις

ἔτ' ἀγανόβλεφαρος Πειθὴ φέδεο σιν ἐν ἄνθεσι
θρέψαν. »

Καθὼς εἰς τὴν ὁμοίαν, καθὰ νομίζω, φύσεως εἰκόνα ἀττικοῦ τινος ἀγγείου ⁽¹⁾ παρίσταται, ὡς ὁ O Jahn ὑποθέτει, ἡ Πειθὼ προσπαθοῦσα νὰ κλείσῃ τὸν Ἔρωτα ἐντὸς κλωβίου διὰ νὰ παραδώσῃ αὐτὸν τῇ νύμφῃ Κλεοπάτρῃ, οὕτω, νομίζω, καὶ ἐνταῦθα ἡ Πειθὼ ἔχει τοὺς Ἔρωτας δεσμευμένους ὑπὸ τὸν ζυγὸν τῆς ἀμάξης, καὶ φέρει αὐτοὺς πρὸς τὴν μελλόνουμφον, ἣν ὠνόμασα Μήδειαν. Διὰ τὸν αὐτὸν δὲ λόγον καὶ εἰς ἄλλα ἔργα τῆς ἀρχαίας τέχνης ἀπαντῶμεν τοὺς Ἔρωτας εἴτε πωλουμένους ἐντὸς πλάστιγγος, εἴτε κεκλεισμένους ἐντὸς τοῦ κλωβίου, εἴτε δεσμευμένους ⁽²⁾. Διὰ τῶν τοιούτων δὲ δεσμεύσεων καὶ περιορισμῶν, καθὼς καὶ διὰ τῆς ἐν τῇ εἰκόνι τοῦ ἀγγείου ζεύξεως τῶν Ἐρώτων, πιστεύω ὅτι οἱ καλλιτέχναι ἐζήτουν νὰ ὑποδείξωσιν, ὅτε μὲν τὴν βεδισμένην διάπραξιν τῶν ἐρωτικῶν σχέσεων, ὅτε δὲ τὰ ἐκ τούτων προελθόντα δυσάρεστα ἀποτελέσματα. Ὁ ἀργυρῶνῃτος καὶ βεδισμένος Ἔρως οὐδέποτε ἐπὶ νύμφῃ εὐάρεστον καὶ εὐτυχῇ ἀποτελέσματα, καθὼς καὶ ὁ τῆς Μηδείας πρὸς τὸν Ἰάσονα, ὅστις δὲν ἀνεπτύχθη αὐτορμητῶς, ἀλλ' ἐξαναγκάσθη ὑπὸ τῆς Ἥρας καὶ τῆς Ἀθηνᾶς, θελησάσης τῆς πρώτης, ἵνα ἔλθοι κακὸν Μήδεια Παλὶξ ⁽³⁾, ὅπως ἡ Ἑλένη εἰς τὸν οἶκον τοῦ Πριάμου, καὶ εἴτις ἄλλη ταύτῃ ὁμοίᾳ.

Ἡ Ἀφροδίτη ἐκτὸς τῆς Πειθοῦς εἶχεν ὑπηρετίδας καὶ τὰς δύο αὐτῆς ἀδελφάς, ⁽⁴⁾ τὰς Χάριτας, διότι καὶ ἡ Πειθὼ ἦτο μία τῶν Χαρίτων (Σουῖδ. Λ. Χάριτες). Αἱ Χάριτες ἦσαν τρεῖς· ἡ Πειθὼ, ἡ Ἀγλαΐα, καὶ ἡ Εὐφροσύνη ⁽⁵⁾, αὗται δὲ δὲν ἦσαν μόνον αἱ διηγετικαὶ σύντροφοι τῆς Ἀφροδίτης καὶ ὑπηρετίδες, αἵτινες ἔλουον, ἔχριον καὶ ἐνέδυσαν αὐτήν, ὡς διάφορα ἔργα τῆς τέχνης μαρτυροῦσι ⁽⁶⁾ καὶ ἱκανοὶ ἀρχαῖοι συγγραφεῖς ἐπιβεβαιοῦσιν ⁽⁷⁾, ἀλλὰ συνέτρεχον αὐτήν καὶ εἰς τὰς ἐρωτικὰς τῆς ἐργασίας. Διὰ τὸν λόγον τοῦτον ὁ Εὐριπίδης ἐπονομάζει τὰς Χάρι-

τας συζυγίας (Ἰππολ. 4447), ὁ δὲ Σχολιαστὴς κατ' ἐφόρῳς τῆς συζυγίας. Διὰ τῶν χαρίτων γράφει ὁ Ἐγκελ (Κυπρ. 2, 425) δεσμεύει ἡ Ἀφροδίτη τὰς καρδίας τῶν ἀνθρώπων. Τὴν πρὸς τοῦτο δὲ ἱκανότητα αὐτῶν μαρτυρεῖ καὶ αὐτὴ ἡ Ἀφροδίτη συνομιλοῦσα μετὰ τοῦ Πάριδος, καὶ ὑποσχομένη αὐτῷ τὴν Ἑλένην. «Καὶ αὐτὴ δὲ συμπαροῦσα δεήσομαι τῶν Χαρίτων ἀκολουθεῖν καὶ οὕτως ἅπαντες αὐτὴν ἀναπαύσομεν» (Λουκ. Θεῶν Διαλ. 20, 45). Καὶ ὁ Φορνοῦτος (24) γράφει, ὅτι ἡ Ἀφροδίτη ἔχει παρέδρους καὶ συνέδρους τὰς Χάριτας καὶ τὴν Πειθὼ, καὶ τὸν Ἑρμῆν, «διὰ τὸ πειθοῖ προσάγεσθαι καὶ λόγῳ καὶ Χάριτι τοὺς ἐρωμένους ⁽⁸⁾. Τὴν τοιαύτην σχέσιν τῆς Ἀφροδίτης μετὰ τῶν Χαρίτων ἐπιβεβαιῶει καὶ ὁ Πλούταρχος (Γαμικ. παραγ. ἀρχ.) λέγει· «Καὶ γὰρ οἱ παλαιοὶ τῇ Ἀφροδίτῃ τὴν Πειθὼ καὶ τὰς Χάριτας συγκαθίδρυσαν.» Καὶ ὁ Λικαίοπολις δὲ ἐν τοῖς Λαχάρνεσι τοῦ Ἀριστοφάνους (388) ἐπιθυμῶν νὰ ἐνωθῇ μετὰ τῆς Διαλλαγῆς εὐχεται λέγων·

«Ὁ Κύπριδι τῇ καλῇ καὶ Χάρισι ταῖς φίλαις
ξύντροφε Διαλλαγή
πῶς ἐν ἐμῇ καὶ σὲ τις ἔρως ξυναγάγει λαβὼν.»

Τὴν φυσικὴν δὲ καὶ ἀρχαίαν συγγένειαν καὶ σχέσιν τῶν Χαρίτων μετὰ τοῦ ἔρωτος ἀποδεικνύει καὶ ἡ ὁμοία αὐτῶν λατρεῖα καὶ συμβολικὴ παράστασις, διότι καὶ τῶν Χαρίτων καὶ τοῦ ἔρωτος τὰ ἀγάλματα ἐν Ὀρχομενῷ καὶ Θεσπιαῖς ἦσαν ἀργοὶ λίθοι, τοὺς ὁποίους ἐλάτρευον καὶ ἐσέβοντο ⁽⁹⁾, νομίζοντες ὅτι ἔπασον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ. Αἱ χάριτες ἦσαν συσχετισμέναι μετὰ τοῦ ἔρωτος καὶ ἐν Ἡλίδι (Παυσ. 6, 24, 6). «Τῶν Χαρίτων δὲ ἐν δεξιᾷ ἄγαλμα ἐστὶν ἔρως, ἔστηκε δὲ ἐπὶ βάθρου τοῦ αὐτοῦ.» Αἱ Χάριτες συνέτρεχον τὴν Ἀφροδίτην εἰς διάπραξιν τῶν ἐρωτικῶν σχέσεων, διότι ἐθεωροῦντο ὡς παρέχουσαι τοῖς ἐρωμένοις τὴν πρὸς τοῦτο ἐπιτηδειότητα ⁽³⁾, καὶ ἀκολουθοῦσαι ὡς ἐναέριος θίασος ἐν χορικῇ παρατάξει τὸ μαγικὸν ὄχημα τῆς Ἀφροδίτης ⁽⁴⁾.

Ἀφοῦ λοιπὸν ἐκ τούτων ὅλων ἀποδείκνυται ὅτι ἡ Ἀφροδίτη πρὸς διάπραξιν τῶν ἐρωτικῶν σχέσεων μετεχειρίζετο, ἐκτὸς τοῦ ἔρωτος τοῦ ἡμέρου καὶ τῆς Πειθοῦς, καὶ τὰς Χάριτας, αἵτινες ἠκολούθουν τὸ ὄχημά της, ὁ ζωγράφος τῆς ἐν τῷ ἀγγεῖῳ εἰκόνης συμπαρέλαβε καὶ ταύτας, θέσας αὐτὰς πράγ-

(1) Stackelberg. Gräber d. Hellen. 29. Müller. Denk. 2, 27, 296. πρὸς O. Jahn arch. Beitr. S. 214.

(2) O. Jahn. arch. Beitr. Taf. VII. Müller Denk. 2, 82, 620. Millin. G. M. 46, 195*. Jahn. e. a. 220.

(3) Ἀπολλοδ. 1, 9, 16. Ἀπολλ. Ροδ. 4, 242. 3, 1134.

«Βουλῆσιν Ἥρας

ἄφρ' ὥκιστα κακὸν Παλίας δόμεισιν

Αἰαίῃ Μηδείᾳ παλαγίδα γαῖαν ἔκρηται»

καὶ Ὀρφ. Ἀργ. 876 καὶ 1309.

... «περὶ γὰρ ῥά Εἶρον ἔρωτες

νῆος ὑπ' Ἀργῶας πελάσσει καὶ πότνι' ἀνάγκη.»

(4) Ὁ Πίνδαρος μάλιστα λέγει αὐτὰς θυγατέρας τοῦ Διὸς καὶ τῆς Ἀφροδίτης Ὀλυμ. 14, 17, πρὸς Müller Orch. S. 173.

(5) Παυσ. 9, 35, 1. Ὀρφ. Ἑμν. 9, 13.

(6) Müller Denkm. 2, 26, 288, 289.

(7) Ὀμ. Ὀδύσ. 8, 364, 18, 194. Ἑμν. Ἀφρ. 51, ἐπ. Virg. Georg. 4, 415. Ησίοδ. Ἔργα καὶ Ἡμ. 73.

«Ἀμφὶ δὲ οἱ Χάριτες τε θεαὶ καὶ πότνιαι Πειθὼ
ἄρμους χρυσεῖους ἔθεσαν χοροῖ.»

(4) Pervig. Veneris V. 50. Praesens ipsa jura dicet assiduebunt Gratiae.

(5) Παυσ. 9, 38, 2, καὶ 27, 1. Διὰ τὴν σχέσιν δὲ ταύτην ἔλεγον, ὅτι τὸ ἐν Ὀρχομενῷ ἄλσος τῶν Ἐρώτων, οὐποτε λείπει χάρις (Νόννος Διον. 13, 943.)

(6) Engel Kypros. 2, 430. wie durch Eros und die Horen so wirkt Aphrodite auch durch die Chariten. Sie haben alle ihre Macht nur durch ihre Göttin und wenden sie nur im dienste derselben an.

(7) Σαπφώ π. Ἰμερίῳ 1, 2, πρὸς Engel. Kypros 2, 425 Müller Orch. S. 176.

ματι ὀπισθεν τοῦ ὀχήματος· ὥστε τὰς δύο ὀπισθεν τοῦ ὀχήματος γυναῖκας θεωρῶ ὡς τὰς δύο Χαρίτας. Ἐπειδὴ δὲ κατὰ τὴν Ἰλιάδα (18,382) ἡ μία τῶν Χαρίτων ἦτο σύζυγος τοῦ Ἡφαίστου, κατὰ δὲ τὴν Θεογονίαν (945) σύζυγος τοῦ Ἡφαίστου ἦτο ἡ Ἀγλαΐα, διὰ τοῦτο ἐκ τῶν ὀπισθεν τοῦ ὀχήματος ἡ μία διακρίνεται τῆς ἄλλης, ὡς φέρουσα ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ταινίαν καὶ προπορευομένη.

Σ. ΛΟΓΙΩΤΑΤΙΑΝΣ.

ΠΕΡΙ ΑΧΡΙΔΟΣ.

(Συνέχεια καὶ τέλος. Ἰδε φυλλάδιον 424)

Παρελθούσης οὕτω τῆς τρικυμίας οἱ χριστιανικοὶ ἐκεῖνοι λαοὶ ἐγκολπωθέντες τὰ ἱερὰ δόγματα τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας διέμενον ἐν αὐτοῖς ἀπαρασάλευτοι· ἀλλ' ἡ τάσις αὐτῶν πρὸς τὸ ἀρπάζειν καὶ καταπιεῖν τοὺς ὑπὸ τὴν αὐτοκρατορίαν ὁμόρους ὁμοθρήσκους, καὶ οἱ κατακτητικοὶ καὶ ἐχθρικοὶ σκοποὶ τῶν Βουλγάρων δυναστῶν ἐξηκολούθουν ὄντες οἱ αὐτοὶ, ὅπως καὶ ἐπὶ τῶν εἰδωλολατρικῶν χρόνων. Αἱ βαρβαρικαὶ καὶ ἀδιάλειπτοι ἐπιδρομαὶ καὶ ποικίλαι κακώσεις τῶν Βουλγάρων κορυφωθείσαι περὶ τὰ τέλη τῆς Ι' ἑκατονταετηρίδος ἠνάγκασαν τὸν αὐτοκράτορα Βασίλειον ἅμα τῇ εἰς τὸν θρόνον ἀναβάσει αὐτοῦ, ἵνα ἐκστρατεύσῃ πάσῃ δυνάμει κατ' αὐτῶν. Ἐπὶ τρισκονταετίαν πόλεμον καταστρεπτικὸν καὶ φονικώτατον ἐτήρησε καὶ διεξήγαγεν ὁ γενναῖος ἐκεῖνος αὐτοκράτωρ, ἀποτέλεσμα δὲ αὐτοῦ ὑπῆρξεν ἡ ἐξόντωσις τῆς βουλγαρικῆς δυναστείας καὶ ἡ μακρὰν τῆς Βυζαντινῆς ἐπικρατείας ἀποσόβησις τῶν βουλγαρικῶν στιφῶν, ἅτινα διέφυγον τὴν μάχαιραν τῶν νικητῶν, συνεπεία δὲ τῶν ἡρωϊκῶν ἀγώνων καὶ τῶν ἀπειραρίθμων νικῶν τοῦ ἐπωνομάσθη Βουλγαροκτόνος. ⁽¹⁾

Ἐπειδὴ δὲ κατὰ τὰς τρικυμιώδεις περιπετείας τῆς καταστρεπτικῆς ἐκείνης ἐποχῆς, ἡ τῶν Ἀχριδῶν Ἀρχιεπισκοπὴ ἐστερήθη πλείστων ἐκ τῶν ὑπ' αὐτὴν ἐπισκοπῶν, τῶν μὲν ἀποσβεσθεισῶν, ὡς ἐκ τῆς παντελοῦς τῆς χώρας ἐρημώσεως, τῶν δὲ ὑποβληθεισῶν εἰς ἄλλοθεν ἡ κυριαρχίαν ⁽²⁾, ἔσπευσεν ὁ αὐτοκράτωρ Βασίλειος εἰς παλινόρθωσιν τῶν πραγμάτων, δι' ἀνανεώσεως τῶν δικαιωμάτων καὶ προνομίων ἐπὶ τῇ βάσει τῶν παρὰ τοῦ Ἰουστινιανοῦ χορηγηθέντων, καὶ ἐφ' ὅσον ἦν κατὰ τὸν χρόνον ἐκεῖνον ἐρικτὴ ἡ παλινόρθωσις, ἐξεδόθη ἐν ἔτει 1020 αὐτοκρατορικὸν χρυσόβουλλον διατάττον πάσας τὰς ἐν ἐνεργείᾳ ἐπισκοπὰς, ἵνα ὡς καὶ πρότερον ἀναγνωρίσωσι κα-

νονικὸν κυριάρχην τὸν τότε Ἀρχιεπίσκοπον Ἰωάννην τὸν ἐκ Δίβρης, καὶ ὀρίζον τὰ ἀρχαῖα προνόμια καὶ δίκαια ἐκάστης ἐπισκοπῆς.

Κατ' αὐτίαν, τὸ σπουδαιότατον ἐκεῖνο χρυσόβουλλον, ὅπερ ἐσχάτως ἀνεκαλύφθη ⁽³⁾ διεσώθη λίαν ἐλλιπὲς, καὶ ὡς ἐκ τούτου ἀγνοεῖται ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐπισκοπῶν, ὅσαι κατὰ τὴν περίοδον ἐκείνην ὑπεβλήθησαν τῇ ῥηθείᾳ Ἀρχιεπισκοπῇ, ἐκτὸς ὅκτω μόνον αἱ εὐρίσκομεν ἐν τῷ χρυσοβούλλῳ, α') τῆς Ἀχρίδος, ὑφ' ἣν ὑπήγοντο καὶ τὰ φρούρια Πρέσπαι, Μάκρη καὶ Κίτσαβον, β') τῆς Καστορίας, ὑφ' ἣν καὶ τὰ Ἡπειρωτικὰ φρούρια Κωλιώνη, Αἰάβολις, Κούρεστος (Κοριτσᾶ), Βοῶσα καὶ Μῶρον γ') τῆς Γλαβινίτσας ⁽²⁾, ὑφ' ἣν ἡ Κανίνη καὶ Νεάνισκα δ') τῶν Μογλαινῶν, ὧν ὁ ἐπίσκοπος ἐκυριάρχει εἰς τὰ φρούρια, Πρόσακον, Μυρίχοβον, Σετίνην, Ὀστροβὺν καὶ τὰ Ζαόδρουζ, ε') τῆς Βατελέων (Βιτώλια) ὑφ' ἣν ἡ Πελαγωνία, Πρέλαπος, Δευρετὴ καὶ Βελισσός, ς') τῆς Στρουμνίτσας, ὑφ' ἣν τὸ Ῥοδόβιστον καὶ ἡ Κονέτζη, ζ') τῆς Μυροβίσδου, ὑφ' ἣν ὁ Κοζίακος, Σλαβίστη, Σβλετοβά, Λουκοβίτζα, Πλάνιτσα καὶ Μαλίσοβα· η') τῆς τοῦ Βελεβούσδιου, ὑφ' ἣν τὸ Σοντιασκόν, τὰ Ραίλογα, ἡ Γερμάνεια, τὸ Τερίμερον, ὁ Στοβός, καὶ ὁ κάτω Σουηδέασκος καὶ θ') τῆς Τριαδίτσας, ὑφ' ἣν τὸ Πέρνικον. Ἀπὸ τῆς ἐκθέσεως ταύτης παρατηροῦμεν, ὅτι ἐν τῇ Ἡπείρῳ κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν οὐκ ἦσαν ἀναδεδειγμένοι ἐπισκοπαὶ ἡ Κοριτσᾶ καὶ τὰ Κάνινα, καὶ ἐν τῇ Μακεδονίᾳ, ἡ Πρίλαπος, ἡ Βελισσός, αἱ Πρέσπαι καὶ ἡ Πελαγωνία, ἡτις βραδύτερον ἀντικατέστησε τὴν Βατέλεων.

Ὅθεν, ἐλλείψει ἀπομνημονευμάτων, μὴ ὄντες εἰς θέσιν, ὅπως γνωρίσωμεν, ὅπόσαι καὶ ὅποια ἐπισκοπαὶ ὑπεβλήθησαν εἰς τὴν ῥηθείσαν Ἀρχιεπισκοπὴν παρὰ τοῦ αὐτοκράτορος Βασιλείου, καὶ ὅποσα προνόμια ἐξέσκει ἡ Ἀρχιεπισκοπὴ αὕτη, παρατηροῦμεν ἐξ ἄλλων πηγῶν ἐποχῆς μεταγενεστέρας, ὅτι κατὰ τὴν τρίτην ταύτην περίοδον οἱ τῆς Κωνσταντινουπόλεως πατριάρχαι οὐκ εἶχον ἄλλην δικαιοδοσίαν ἐπὶ τῆς αὐτοκεφάλου τῶν Ἀχριδῶν ἐκκλησίας εἰμὴ τὸ ἐκλέγειν καὶ ἀποστέλλειν ἄνδρα ἐπάξιον ἐκ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐπισήμων κληρικῶν, (ὅτε ἡ ἐκκλησία ἐκεῖνη ἔμενε χηρεύουσα), καὶ τὸν ἀποσελλόμενον ὑποψήφιον προσκαλούμενοι οἱ ἐπίσκοποι ἐχειροτόνουν ⁽³⁾

(1) Σύνταγμα τῶν ἁγίων καὶ ἱερῶν κανόνων Ράλλη καὶ Πονηλῆ Τομ. Ε'. σελ. 266.

(2) Παρατηρητέον ὅτι ἐν τῇ περὶ πρωτοκαθεδρίας διατάξει τοῦ Σαφροῦ Λέοντος, ἀντιγεγραμμένη κατὰ τὴν δεκάτην ἑκατονταετηρίδα εὐρίσκομεν τὴν Γλαβινίτσαν καὶ τὰς τῆς Αὐλώνος καὶ Κανίνων ὡς ἐπισκοπὰς ὑποταγεῖς τῇ τοῦ Δυρραχίου μητροπόλει.

(3) Θεοφύλακτος (παρὰ Ἰω. Μαροῦ Γλωσσάριον ἐν λέξ. αὐτοκέφαλος—).

(1) Νικηφόρος ὁ Γρηγοράς.

(2) Οἷον αἱ ἐπισκοπαὶ τῆς Οὐγγαρίας, Μολδοβλαχίας, καὶ Τρανσυλβανίας.